

Μάρκου Αυγέρη αποτυπώνονται στα δύο αυτά σημαντικά κείμενα, στα οποία προσκομίζονται κρίσεις ανεπτυγμένες μέσα στις ιδεολογικές του προσβάσεις, αποδεικνύεται επίσης ότι ο στοχαστής αυτός ανήκε σ' εκείνους που υποστήριζαν μη ματεριαλιστικές - αν ακολουθήσουμε την ορολογία της εποχής - θέσεις για τη λογοτεχνία. Και δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι θέσεις του αυτές έδειχναν λιγότερη ευαισθησία απέναντι στο καλλιτεχνικό φαινόμενο ή ότι δρούσαν παραμορφωτικά. Το γεγονός ήταν ότι τόσο η ιδεαλιστική όσο και η ματεριαλιστική αντιμετώπιση της λογοτεχνίας περιελάμβαναν σωστές παρατηρήσεις, εάν και εφόσον ο αντίστοιχος μελετητής είχε βιώσει τις θεωρίες που υποστήριζε. (Αν για τον Βάρναλη η συνέπεια της ιδεολογικής μεταστροφής του, στα 38 του χρόνια, αφήνει πολλά ερωτηματικά, στον Αυγέρη, που η ανάλογη μεταστροφή επέρχεται είκοσι χρόνια μετά, όταν βρίσκεται στα 65 του χρόνια, είναι λογικό να δημιουργεί προβλήματα τόσο για την αφομοίωση των νέων ιδεών όσο και για την αξιοπιστία των εκτιμήσεων και αξιολογήσεών του. Ωστόσο τίποτα δεν μειώνει τη σημασία του κριτικού έργου του Αυγέρη, και πριν από το κρίσιμο γι' αυτόν έτος 1943 και στη συνέχεια: της αποδοχής του μαρξισμού. Φαίνεται όμως, για λόγους που έμμεσα ομολογούνται σε συνέντευξή του στα *Νεοελληνικά Γράμματα* (21/9/1940), ότι για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα έπαψε να γράφει, στερώντας την πνευματική ζωή από την κοφτερή και διδαγική κριτική του σκέψη. Εύλογα υποθέτω ότι η αλλαγή οπτικής γωνίας στα χρόνια της ωριμότητάς του μείωσε την πνευματική του παραγωγή, όταν δεν τη στρέβλωσε, όπως στην περίπτωση της επίθεσής του στον Στρατή Τσίρκα.)

«Κριτική και Ποίηση»

Ο Γιάννης Αποστολάκης, του οποίου το έργο *Η ποίηση στη ζωή μας* (1923) είχε προκαλέσει την μήνιν του Βάρναλη (μετά τη διαφοροποίησή του στο μεταπολεμικό Παρίσι), είχε ήδη παρουσιάσει αρκετές εργασίες στο περιοδικό *Κριτική και Ποίηση* που εξέδιδαν μαζί με τον Σπύρο Αλιμπέρτη από το 1915 ως το 1919.¹⁵ Για τον Αποστολάκη, όπως εύκολα εντοπίζουμε, πρότυπο διανοητή ήταν ο Τόμας Καρλάιλ (1795-1881), για τον οποίον έγραψε σε έξι συνέχειες «Ο Βίος του Θωμά Καρλάιλ: I. Η δοκιμασία, II. Η γνωριμία με το Γκαίτε, III. Στην ερημιά, IV. Δόξα, V. Φλυαρίες, VI. Η Γερμανία». Οι θέσεις του Καρλάιλ για τον ρόλο των προσωπικοτήτων στην ιστορία θεωρείται ότι βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με τη μαρξιστική θεωρία του ιστορικού υλισμού, και αυτός ήταν ένας ισχυρός λόγος, σε εποχές ιδεολογικά φορτισμένες, να στρέφεται ιδιαίτερα η προ-

15. Μάρτιος-Σεπτέμβριος 1915, τεύχ. 1-6· Μάιος-Οκτώβριος 1916, τεύχ. 7-9· Ιούλιος 1919, τεύχ. 10-12, σύνολο σελίδων 392.

